

מסע הג'יהאד של המדינה האסלאמית בעידן מגפת הקורונה

מאת ד"ר גלית טרומן-זינמן

מבט מבס"א מס' 1,710, 26 באוגוסט 2020

תקציר: בניסיון להשתקם מתבוסותיה הצבאיות בשנים האחרונות, מנצלת המדינה האסלאמית את משבר הקורונה להגברה ניכרת בהיקף הטרור ובפעילות הדעווה, תוך הצגת המגפה כ"עונש אלוהי לצלבנים" וכהזדמנות להתמיד במלחמת הקודש.

במהלך שנת 2019 התרחשו ברחבי העולם עשרות פיגועים של המדינה האסלאמית או בהשראתה, בעיקר בחודשים אפריל-אוגוסט (בעקבות אובדן עמק הפרת בסוריה) ובדצמבר - בו בוצעו כשישים "פיגועי נקמה" בתגובה להריגת מנהיג התנועה אבו בכר בגדאדי והדובר אבו חסן מהאג'ר. באמצעותם שודר מסר ברור - הארגון מצליח להתארגן מחדש לאחר מות הח'ליף ואף להגביר את נפח פעולותיו בשטח.

פרוץ משבר הקורונה אפשר למדינה האסלאמית לנסות ולהציע סדר יום ג'יהאדיסטי חדש. מחד גיסא הביא המשבר לצמצום השקעתן של מדינות המערב במאבק בטרור ולהפחתת הלחץ הצבאי מצידן על המדינה האסלאמית. מאידך גיסא הוא אפשר לארגון להציג את המגפה העולמית כעונש שמימי ל"כופרים", "עובדי האלילים", ו"נוטשי האסלאם" בניסיון להרחיב את שורותיו ולנצל את החלשות המערב "החוטא" לחידוש הג'יהאד.

ואכן בחודשים האחרונים ניתן לזהות עלייה ניכרת בהטפות לחזרה בתשובה והיקף פעילות הטרור המצביעה על שכלול הטקטיקה והאסטרטגיה של המדינה האסלאמית. בחודש מאי לבדו ביצע הארגון כארבע מאות מתקפות טרור ברחבי העולם, מרביתן בגל פיגועים מסונכרן במחצית החודש (שכונה "פשיטות ההתשה"), שהביאו למאות נפגעים. פעילות נוספת שבלטה לאחרונה קשורה לסחר בסמים: בסוף יוני נתפסו באיטליה 14 טון של אמפטמינים (שערכם כמיליארד יורו) שעל-פי הערכות יוצרו על-ידי המדינה האסלאמית בסוריה לצורכי מימון טרור.

במקביל ממשיכה המדינה האסלאמית לאתגר את מדינות האזור ובעלות בריתן:

- **בעיראק** מנצל הארגון את הפחתת פעילותם הצבאית של כוחות הביטחון המקומיים והסגת צבאות ארה"ב והקואליציה מהמדינה למאבק נמרץ, בעיקר

במחוזות כרכוכ, דיאלא וצלאח א-דין: תקיפת בסיסי צבא ומתקנים, מארבים ופשיטות, הפעלת מטענים, ירי נשק קל וצלפים, שיגור רקטות ושריפת שדות חקלאיים. בחודש מאי ביצע הארגון, לטענתו, 226 התקפות ברחבי עיראק בהן נהרגו או נפצעו 426 בני אדם.

- **בסוריה** מתמקדת פעילות המדינה האסלאמית בעמק הפרת (מרחבי רקה ודיר אזור-מיאדין) ובדרום המדינה (מחוז החוראן) ומתאפיינת בפגיעה בנציגי המשטר, תפיסת שבויים והוצאתם להורג, הפעלת מטענים נגד כלי רכב, הצבת מארבים, תקיפות בירי נק"ל וחיסולים.
- **באפגניסטן** נמשכת פעילות ערה במחוז ח'ראסאן ובכללה לא מעט פיגועים קטלניים כפיגוע ההתאבדות במרץ נגד מקדש סיקי בקאבול (25 הרוגים ופצועים), פיגוע התאבדות במאי במחוז ננגרהאר בקרב כוחות הביטחון האפגאנים (25 הרוגים), ופיגוע במאי בבית חולים בקאבול (24 הרוגים).
- **במצרים** ממשיך הארגון בפעילות התקפית נגד הצבא המצרי הנתפס כ"בעל ברית" של היהודים והנוצרים במגוון מחוזות, ובעיקר בחצי האי סיני.
- ב"מחוזות" המדינה האסלאמית ברחבי העולם, ממערב אפריקה ועד הפיליפינים, נמשכת הדינמיקה של התקפות על אוכלוסיות מקומיות "כופרות" וחיילים. בניגריה ובמוזמביק, למשל, תקף הארגון מחנות צבא והפעיל אמצעי טרור נרחבים בינסיון להשתלט על כפרים ועיירות ולכונן שלטון חלופי.

לצד ההתקפות הרבות ממשיכה המדינה האסלאמית במערכה תעמולתית נמרצת תוך ניצול פלטפורמות המדיה החברתית (כטוויטר, פייסבוק, אינסטגרם, טלגרם וכיו"ב), הוצאה לאור של ביטאונים, והפקת סרטונים - במאמץ למשוך תומכים לשורות הארגון ולהטיל פחד על אויביו. כך למשל מוצגים בגאווה באחד הסרטונים המופצים ב*טלגרם* ("התז את הראשים") דפוסי פעילותו האכזריים של הארגון כעריפת ראשים וענויים במטרה לעודד פעילים להתמיד במלחמת הקודש.

אין לשכוח שכוח המשיכה הרעיוני של הסלפיה-ג'יהאדיה לאיחוד הקהילה המוסלמית תחת דגלה השחור של הח'ליפות האסלאמית נותר בעינו אף לאחר אובדן טריטוריות, חיסול ח'ליף או התפשטות המגיפה. המדינה האסלאמית אומנם חדלה מלנהל את הח'ליפות אך נותרה ארגון טרור סלפי-ג'יהאדיסטי גלובלי מוכר. הקורונה היא רק "חייל בשליחותו של אללה" שנשלח לסייע במאבק הצודק להבסת "הכופרים" ולהפצת האסלאם "בדרך החרב". ניתן להעריך לפיכך שבלימת התפשטותה המחודשת של המדינה האסלאמית בעיראק ובסוריה תחייב מעורבות צבאית רציפה ועמוקה של הקואליציה הבינלאומית בשיתוף פעולה עם כוחות הביטחון המקומיים, אם כי מעורבות מעין זו לא נראית סבירה בעתיד הקרוב.

* ד"ר גלית טרומן-זינמן מלמדת בבית הספר למדעי המדינה וביחידה למצוינות אקדמית באוניברסיטת חיפה. תחומי עניינה קשורים לחקר קונפליקטים אלימים, לאומיות אתנית ודתית, וארגוני טרור אסלאמיים.